

Enskild motion

Motion till riksdagen 2015/16:2332

av Karin Enström m.fl. (M)

EU-samarbetet nu och i framtiden

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska spela en ledande roll inom EU för att utveckla och förstärka den gemensamma utrikespolitiken och den europeiska utrikestjänsten och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka den transatlantiska länken mellan Europa och USA bl.a. genom att snabbt få till stånd ett gemensamt frihandels- och investeringsavtal och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU ska använda sitt ekonomiska inflytande för att påverka länder som Kina när det gäller mänskliga rättigheter och hållbar utveckling och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU ska vara en pådrivande aktör inom de internationella klimatförhandlingarna och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU:s utsläppshandelssystem (EU ETS) bör utvidgas till fler sektorer, successivt skärpas och på sikt länkas samman med andra utsläppshandelssystem och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det inom EU nu pågår ett arbete med att ta fram en långsiktig övergripande strategi för att stärka EU som global aktör, att strategin ska vara klar 2016 och att Sverige fortsatt ska vara ledande i det arbetet, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige fortsatt ska bidra till EU:s militära och civila krishantering och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett system med löpande oberoende revision av situationen för mänskliga rättigheter och den demokratiska statusen i medlemsländerna, med möjlighet för sanktioner vid allvarliga avvikelser, och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om icke-euroländers ställning och inflytande inom EU-samarbetet och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om formuleringen ”allt fastare sammanslutning” (”ever closer union”) i fördraget om Europeiska unionen och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om nationella parlaments roll i EU-samarbetet och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av nationella parlaments roll i EU-samarbetet och riksdagens relationer med EU och tillkännager detta för riksdagsstyrelsen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en reformering av EU:s budget och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn och förenkling av EU-lagstiftning och tillkännager detta för regeringen.

1. EU och framtidsutmaningarna

Med hjälp av EU kan vi hantera många av våra framtidsutmaningar. Europasamarbetet ska vara ett gemensamt värderingsbygge mot protektionism och nationalism. Det håller tillbaka och står emot dem som vill slå ned frihet, demokratiska principer, mänskliga rättigheter och öppenhet såväl inom som utanför EU:s gränser.

Vi vill se ett fritt, öppet och enat Europa. Europasamarbetet har genom historien säkrat frihet, fred och demokrati i medlemsländerna och fortsätter att göra det för medlemmar och för blivande medlemmar. Sverige ska tillhöra kärnan i detta samarbete. Många gränsöverskridande frågor kan bara lösas genom Europasamarbetet. Vi moderater driver därför frågor som handlar om en mer ambitiös miljöpolitik, en ansvarsfull ekonomisk politik, krafttag mot internationell brottslighet, mindre byråkrati, ett gemensamt asylsystem och värnandet av frihet och demokrati i vår omvärld. Samtidigt är det viktigt

att EU inte ges uppgifter som medlemsländerna bäst hanterar själva. Den så kallade subsidiaritetsprincipen som slår fast denna balans mellan EU och dess medlemsländer utgör grunden för vår syn på Europasamarbetet.

EU är ett verktyg för att hantera många av våra framtidsutmaningar, men EU är också mer än så. Europasamarbetet är ett gemensamt värderingsbygge mot protektionism, nationalism och myter om självtillräcklighet. Det håller tillbaka och står emot dem som vill slå ned frihet, demokratiska principer, mänskliga rättigheter och öppenhet såväl inom som utanför EU:s gränser. Det är i grunden dessa värderingar som binder oss samman och ger EU dess styrka.

2. Vårt Europa

I kölvattnet av den djupa ekonomiska krisen håller ekonomisk styrka och inflytande i världen på att förändras och till del glida bort från Europa. EU kommer sannolikt att fortsätta utvecklas positivt och välståndet öka, men trots att EU har en stark attraktionskraft finns det en betydande risk att dess relativa inflytande kommer att minska.

Arbetet med att förbättra den ekonomiska koordineringen inom EU måste fortsätta. Detta arbete ska präglas av öppenhet, insyn, uppföljning och möjlighet att utkräva ansvar. Men även arbetet med att fullfölja den inre marknaden för varor, tjänster, personer och kapital är centralt för att öka EU:s konkurrenskraft. Den inre marknaden, som omfattar 500 miljoner människor och 20 miljoner företag, lägger grunden för välstånd och ekonomisk utveckling inom EU. Vi arbetar för att stärka den fria rörligheten inom nya sektorer, minska regelbördan för företagande och reformera jordbrukspolitikerna. EU:s medlemsländer måste också säkerställa att tillväxt- och sysselsättningsstrategin, EU-2020, förverkligas. Den handlar om att varje medlemsland måste vara berett att vidta nödvändiga reformer för att minska budgetunderskott och återupprätta sunda offentliga finanser. Men det handlar också om reformer av skattepolitik, bidragssystem och pensioner. Det är även angeläget att öka kvinnligt deltagande i arbetslivet. Det bedöms att EU:s bruttonationalprodukt (BNP) ökar med cirka 25 procent när kvinnors sysselsättningsgrad är lika stor som männens.

EU måste bli öppnare för att möta framtidens utmaningar. Under det närmaste årtiondet kommer arbetskraftsutbudet att minska med närmare 60 miljoner människor inom EU på grund av befolkningsutvecklingen i medlemsländerna. För att möta det ökande

arbetskraftsbehovet bör övriga medlemsländer följa Sveriges exempel och öppna för legal arbetskraftsinvandring för de många människor som vill söka sig en bättre framtid. EU ska ge alla människor i behov av skydd möjlighet till asyl och genomföra inrättandet av ett gemensamt asylsystem. På samma sätt ska Sverige arbeta för frihandel och öppna marknader, och mot protektionism, både inom EU och gentemot andra länder.

Nya moderaterna vill ha ett EU som ser till migrationens positiva effekter och som är generöst i mottagandet av asylsökande. Sverige tillhör de länder som tar emot flest flyktingar. Vi verkar för att fler ska göra mer.

Samarbetet inom Europeiska unionen är också avgörande för att möta många av de miljö- och klimatutmaningar vi står inför i Sverige, i Europa, men också i världen. EU är vår viktigaste miljöorganisation som ger Sverige kraft att påverka också på den internationella arenan.

3. En större union med välmående grannar

EU ska vara öppet för alla de europeiska länder som vill och förmår att leva upp till de krav som medlemskapet ställer. Skulle EU stänga dörren till dessa länder riskerar vi att få en ekonomisk nedgång och en destabiliserande utveckling i Europa. Vägen till medlemskap är ofta krävande och komplicerad. Men det är just uppfyllandet av EU:s medlemskriterier som i grunden ger medlemskapet dess stora värde då det skapar förutsättningar för att bli en del av en gemenskap av fria samhällen och konkurrenskraftiga ekonomier.

Genom det östliga partnerskapet förstärks EU:s samarbete med de sex grannländerna i Östeuropa och Kaukasus. Dessa länders möjlighet att utvecklas till vitala demokratier och marknadsekonomier samt själva göra sina utrikespolitiska vägval är centralt för ett säkert och stabilt Europa.

Partnerskapet uppmuntrar och stödjer dem i genomförandet av nödvändiga reformer i denna riktning. För att partnerskapet ska få reell genomslagskraft krävs det dock att EU klart och tydligt deklarerar att även dessa länder ska få bli medlemmar i EU om de så önskar och förmår. För oss är det östliga partnerskapet en logisk fortsättning på vårt historiskt starka stöd för EU-utvidgning och spridning av EU:s värden, standarder och arbetssätt till hela den europeiska kontinenten.

Östliga partnerskapet har nu funnits i sex år. Vi har lagt grunden för en allt närmare relation med Georgien, Moldavien och Ukraina, genom att slutföra förhandlingar om associerings- och frihandelsavtal och etablera dialoger som syftar till viseringsfrihet. De kommer successivt att leda till att länderna integreras i EU:s inre marknad, vilket öppnar enorma ekonomiska möjligheter. Samtidigt som partnerskapet på vissa områden överträffat förväntningarna finns det bakslag och stora utmaningar. I Azerbajdzjan och Vitryssland är reformerna få och Armenien drog sig tillbaka från sitt framförhandlade avtal. Även i de tre föregångsländerna finns det fortsatta problem med skyddet av mänskliga rättigheter, korruption, alltför nära kontakter mellan ekonomi och politik. Den starka ryska reaktionen mot partnerskapet har eskalerat och satt partnerländerna – inte minst Ukraina – under hård press. Sverige behöver därför stärka ansträngningarna över hela regionen.

En framgångsrik grannskapspolitik är av avgörande betydelse för EU:s trovärdighet och effektivitet som global aktör. Den kan även spela en viktig roll för att skapa starkare politiska och ekonomiska band till de länder i EU:s närhet som inte vill eller kan bli medlemmar av EU. Men då måste den bli ett tydligare stöd för demokrati, mänskliga rättigheter och öppna ekonomier. I grunden handlar det om att EU ska stå för en värde driven utrikespolitik för att bättre kunna verka för en demokratisk utveckling framförallt i Nordafrika och Mellanöstern. Det handlar om att inspirera och stödja länder som står vid historiska vägskalet och vars val kommer att ha betydande återverkningar på Europas utveckling. Utmaningarna i denna del av världen är enorma när det kommer till behovet av ekonomiska och politiska reformer och det kommer att krävas stort tålamod och uthållighet. Men möjligheterna är ännu större.

Aldrig tidigare har det östliga partnerskapet varit viktigare. Sverige måste genom EU stötta Ukraina mot Ryssland och bidra till att hitta en fredlig lösning samt arbeta för en fortsatt stark satsning på länderna i det östliga partnerskapet. Sverige måste fortsätta på den väg som Alliansen startade. Det är genom ekonomiskt och politiskt stöd samt dialog som vi kan främja en positiv utveckling i regionen. Sverige och EU måste tydligare synliggöra de problem och möjligheter som finns med partnerskapet och hitta nya lösningar och en väg fram för att snabbare nå målen med partnerskapet. EU måste starkt och tydligt visa sin solidaritet och engagemanget för partnerskapet och partnerländerna. Fortsätta att understryka vikten av implementering av gjorda åtaganden, inte minst långtgående reformer i partnerländerna. Synliga resultat är centrala för att bevara och stärka stödet.

4. EU:s röst i världen

Vi vill se ett EU som är en stark kraft för demokrati, mänskliga rättigheter, frihandel och hållbar utveckling i världen. Men trots att EU har många viktiga utrikespolitiska instrument som ger inflytande är samarbetet inte tillräckligt starkt, samstämmigt och effektivt för att EU ska kunna spela sin fulla roll på den internationella arenan. Vi vill se en förstärkt utrikespolitik som tar sin utgångspunkt i det gemensamma europeiska intresset. En stärkt gemensam politik kräver kompetens, kunnande och ett stärkt förtroende för EU:s institutioner. Sverige ska spela en ledande roll inom EU för att utveckla och förstärka den gemensamma utrikespolitiken och den europeiska utrikestjänsten.

EU har många viktiga utrikespolitiska instrument som ger inflytande men trots det är samarbetet inte tillräckligt starkt, samstämmigt och effektivt för att EU ska kunna spela sin fulla roll på den internationella arenan. EU behöver en mer aktiv utrikespolitik, som är bredare förankrad och konsekvent bedriven. EU behöver också agera proaktivt. Sanktionspolitiken mot Ryssland har varit framgångsrik i så måtto att EU:s 28 medlemsländer uppträtt gemensamt och koordinerat samtidigt försök som har gjorts att rasera enigheten.

EU förenas av en djup värdegemenskap och starka handelspolitiska band med USA. Den transatlantiska länken, som binder parterna samman, är den viktigaste kraften för demokrati, mänskliga rättigheter och marknadsekonomi i den internationella politiken. I ljuset av de politiska och ekonomiska förändringarna i världen är det viktigare än någonsin att EU och USA fördjupar sitt samarbete och agerar tillsammans på den internationella arenan. Ett resursstärkt Europa som har förmågan att både ta ett större ansvar för den egna säkerheten och kunna vara en stark partner till USA är även väsentligt för hållbarheten i det transatlantiska samarbetet. EU och USA bör upprätta ett gemensamt frihandelsavtal och arbeta för att reformera de internationella institutionerna, verka för hållbar energiproduktion samt hindra spridningen av massförstörelsevapen. Det finns en viktig säkerhetspolitisk dimension i frihandels- och investeringsavtalet Transatlantic Trade and Investment Partnership, TTIP.

TTIP kommer att skapa världens största regionala frihandelsområde. Målet är att få bort handelshinder för den transatlantiska handeln. För Sverige är avtalet mycket viktigt. Sveriges utveckling och välstånd har under åren varit nära sammanlänkade med frihandelns landvinningar. Det gäller än i dag. Och USA är en av våra viktigaste

handelspartner. Vi vill därför se ett ambitiöst transatlantiskt handels- och investeringspartnerskap mellan EU och USA senast 2016. Att på detta sätt sammanlänka världens två största ekonomier är bra för hållbar tillväxt och sysselsättning, för styrkan och vitaliteten i den så centrala transatlantiska länken, för säkerheten och för frihandeln.

Relationen mellan EU och Ryssland måste vila på respekt för internationella regler, institutioner och principer. Åtaganden inom världshandelsorganisationen WTO och Europarådet måste följas och uppmuntra till en utveckling mot ett pluralistiskt och mer demokratiskt Ryssland. EU måste påtala de oacceptabla övergreppen mot de mänskliga rättigheterna inte minst mot hbtq-personer och den ökade repressionen mot det civila samhället.

Betydelsen av EU:s relationer med Kina har ökat markant. Kinas agerande påverkar i princip alla verksamhetsområden inom EU:s utrikespolitik. EU måste, som Kinas viktigaste exportmarknad, tydligare använda sitt ekonomiska inflytande för att påverka när det gäller mänskliga rättigheter, liberaliseringen av landets ekonomi och främjandet av en hållbar utveckling.

EU bör utveckla närmare relationer med länderna på den afrikanska kontinenten och det behövs ett förstärkt partnerskap mellan EU och Afrikanska unionen (AU). Kampen mot fattigdom, främjande av hållbar utveckling och arbetet för frihandel är prioriterade områden för detta partnerskap. EU behöver också fördjupa sitt samarbete med länder som Brasilien, Indien och Sydafrika i viktiga frågor som rör klimat, forskning och tillväxt.

EU måste också fortsätta att driva på fredsprocessen mellan Israel och Palestina baserat på en tvåstatslösning där båda parter kan leva med säkra och erkända gränser med utgångspunkt i 1967 års gränser och FN:s resolution 242.

Vi vill att den europeiska utrikestjänsten ska stärkas, för att få starkare genomslag för den gemensamma utrikespolitiska rösten. EU:s medlemsländer behöver utveckla en starkare militär och civil förmåga att hantera kriser och konflikter. EU:s medlemsländer behöver därför fördjupa det försvarspolitiska samarbetet. Den Europeiska försvarsbyrån (Eda) kan stödja medlemsländernas arbete med att koordinera och effektivisera arbetet på detta område.

I juli 2012 lanserade dåvarande utrikesminister Carl Bildt och hans kolleger från Italien, Polen och Spanien en process för att väcka debatt om EU:s strategiska roll i framtiden. Processen ska utmynna i ett samlat strategiskt ramverk som ger långsiktig och övergripande vägledning för EU:s internationella agerande. En europeisk global strategi skulle stärka EU:s möjligheter att fullt ut tillvarata Lissabonfördragets potential och vara en kraftfull global aktör i en föränderlig omvärld. EU behöver ett samlat strategiskt ramverk som ger långsiktig och övergripande vägledning för EU:s internationella agerande. Syftet med en sådan strategi är att stärka EU som global aktör, genom en sammanhållen vision för EU:s utrikesrelationer och en effektivare användning av de resurser EU förfogar över. En europeisk global strategi skulle stärka EU:s möjligheter i en föränderlig omvärld. Arbetet med en ny global strategi pågår just nu i EU och målet är att vara klar 2016. Sverige ska vara pådrivande i detta arbete.

Det är viktigt att verka för EU-stridsgruppernas användbarhet och ett bredare nyttjande av denna förmåga inom EU:s och FN:s ram. Idén bakom EU:s stridsgrupper är bra, men de har aldrig använts i ett skarpt läge. Sverige ska fortsätta att bidra regelbundet till EU:s stridsgrupper samt fortsatt verka för att stärka och utveckla EU:s partnersamarbete i säkerhets- och försvarsfrågor, inklusive bättre förutsättningar för tredjelandsdeltagande i EU-ledda krishanteringsinsatser. Särskild tonvikt ska läggas vid samarbetet med Nato, länderna inom östliga partnerskapet samt europeiska Nato-medlemmar som inte är medlemmar i EU.

En förutsättning för samarbete mellan EU:s medlemsstater på det rättsliga området, är att alla länder i samarbetet uppfyller högt ställda krav på rättssäkerhet. Nivån i varje medlemsstat ifråga om respekt för mänskliga rättigheter och demokratisk status prövas vid respektive stats anslutning till EU, men en sådan prövning bör vidare ske löpande genom någon form av återkommande oberoende revision där medlemsländerna granskas och där det finns möjligheter till sanktioner vid allvarliga avvikelser.

5. Solidaritetsförklaringen

Sverige bygger säkerhet tillsammans med andra länder. Vi ska vara med och ta ansvar för säkerheten i Europa genom att stödja andra EU-länder eller nordiska länder om de utsätts för katastrofer eller olika former av angrepp. Ett sådant åtagande är det mest grundläggande uttrycket för europeisk solidaritet och därför en naturlig vidareutveckling av Sveriges säkerhetspolitiska linje. Vi ska också ha förmåga att ta emot militär hjälp av andra länder om Sverige hotas. Riksdagens enhälliga beslut om

solidaritetsförklaringen är ett uttryck för detta. Vår solidaritetsförklaring ställer också nya och högre krav på att Sverige med trovärdighet ska kunna ge och ta emot militärt stöd.

Den svenska solidaritetsförklaringen som antogs av riksdagen 2009 utgör ytterligare ett steg mot ett ökat fokus på säkerhet i samverkan med andra länder och organisationer som står för samma utmaningar som Sveriges gör. Samma år trädde även Lissabonfördraget i kraft med sina solidaritetsklausuler.

Solidaritetsförklaringen framhåller att Sverige inte kommer att förhålla sig passivt om en katastrof eller ett angrepp skulle drabba ett annat EU-medlemsland eller nordiskt land. Vi förväntar oss att dessa länder agerar på samma sätt om Sverige drabbas.

Sverige ska därför kunna ge och ta emot civilt och militärt stöd. Varken solidaritetsförklaringen eller EU:s solidaritetsklausuler ger några bindande garantier och beror också på vilken förmåga Sverige har att kunna ge och ta emot hjälp.

6. EU:s utveckling – inför den brittiska folkomröstningen och därefter

6.1 Inledning

EU-samarbetet har haft stora framgångar och inneburit en lång rad genomgripande förbättringar. Samtidigt måste man konstatera att EU-samarbetet idag står inför mycket allvarliga utmaningar, som, om de hanteras oklokt eller inte alls, riskerar att försvaga EU och skapa grogrund för än mer av den misstänksamhet och destruktiva nationalism som vi redan sett för mycket av i Europa på senare år.

EU präglas fortfarande av en svag ekonomisk utveckling till följd av stora reformbehov i många länder. Åtgärder måste skyndsamt vidtas så att Europa åter kan skapa tillväxt, välfärd och sysselsättning för sina medborgare. De offentliga finanserna måste saneras, brister i banksystemen åtgärdas och produktivitetshöjande strukturreformer vidtas för att Europa åter ska bli konkurrenskraftigt. Institutioner och myndigheter måste återfå medborgarnas förtroende.

EU måste också kraftfullt och samordnat hantera den dramatiska flyktingsituation som nu råder. De upprörande händelser som utspelar sig vid EU:s yttre gränser måste hanteras på ett humant sätt. Vidare är det inte rimligt att en mindre grupp länder tar emot huvuddelen av alla asylsökande, medan andra länder tar ett betydligt mer begränsat ansvar. Vi välkomnar de beslut som fattats om fördelning av asylsökande, men konstaterar samtidigt att mer behöver göras.

EU-samarbetets framtida inriktning ställs också på sin spets i och med folkomröstningen i juni 2016 om fortsatt brittiskt EU-medlemskap. Det är ett vitalt svenskt intresse att Storbritannien stannar i EU. Britterna står upp för frihandel och marknadsekonomi och är en viktig EU-partner för Sverige. Den svenska regeringen bör därför så långt som möjligt eftersträva sådana europeiska lösningar som gör ett brittiskt utträde mindre sannolikt. Mot bakgrund av att folkomröstningen kommer att äga rum inom mindre än ett år kommer det inom kort att bli nödvändigt för EU och dess medlemsstater, inklusive Sverige, att ta slutlig ställning till ett antal avgörande frågor som britterna väckt. För svensk del finns det anledning att ifrågasätta såväl en del av britternas retorik som några av slutsatserna, men bakom den yviga brittiska kritiken finns problem som är värda att ta på allvar, även i Sverige. Reformtempot inom EU måste öka medan byråkratin och den politiska klåfingrigheten måste minska. Medan Greklands problem pekar på behovet av hårda regler för gemenskapen så visar risken för brexit något helt annat.

Mot bakgrund av dessa olika utmaningar, som innebär att fundamentala frågor ställs om vad EU-samarbetet är och bör vara, ser vi med oro på den svenska regeringens passivitet och vilsenhet i EU-politiken. Regeringen verkar inte ha någon tydlig och gemensam bild av hur EU bör utvecklas, vare sig på kort eller lång sikt. Det är nu hög tid att Sverige åter får en konsekvent och tydlig röst i EU-arbetet.

6.2 Icke euro-länders ställning

En av de frågor som har lyfts fram i den brittiska debatten rör hur icke-euroländers ställning och inflytande i EU-samarbetet ska kunna säkras. Det finns en tydlig tendens och strävan hos vissa euroländer att gå mot ökad centralisering av den ekonomiska politiken. Vår bedömning är att det som ett antal EU-länder framför allt behöver är strukturreformer för att förbättra till exempel konkurrenskraft, företagsklimat och drivkrafter till arbete, snarare än ökad centralisering, gradvis överföring av beslutanderätt i ekonomiska frågor eller nya budgetkapaciteter på EU-nivå. Om eurozonen ändå går i mer centralistisk riktning är det mycket angeläget även för Sverige att det inte påverkar övriga EU-medlemmars möjlighet att utöva inflytande i alla de frågor som inte handlar om eurosamarbetet.

Nya moderaterna är i grunden positiva till en gemensam valuta inom EU. Vi respekterar samtidigt resultatet av den folkomröstning som genomfördes 2003. Det är för närvarande inte aktuellt att införa euron i Sverige. Vi anser att ett svenskt eurointräde

endast kan bli aktuellt inom ramen för ett välskött eurosamarbete, där de länder som delar den gemensamma valutan följer de finanspolitiska ramverken och bedriver en ansvarsfull ekonomisk politik. Då är det också troligt att svenska folkets stöd för en gemensam valuta ökar. Tills detta sker – och det går idag inte att bedöma om eller när det sker – kommer Sverige inte att ha euron som valuta och därmed i hög grad ha intresse av att icke-euroländers påverkansmöjligheter säkerställs.

Mot bakgrund av detta bör Sveriges regering ha en positiv grundsyn på förslag från Storbritannien om att slå vakt om ställning och inflytande för medlemsstater som inte har euron som valuta.

En del av de konkreta förslag som förs fram i den brittiska debatten förutsätter fördragsändringar. Vi menar att Storbritannien inte på kort sikt bör sträva efter formella fördragsförändringar, utan fokusera på att lösa viktiga praktiska problem. Det hindrar inte att fördragsändringar kan behöva aktualiseras senare. Fördragsändringar är inte fullt så komplicerade att genomföra som ibland anförs i debatten. Sedan Lissabonfördraget trädde i kraft 2009 har inte mindre än fyra fördragsändringar genomförts, tre genom den så kallade Ordinary Revision Procedure, ORP (bland annat för att tillfälligt utöka Europaparlamentets storlek) och en genom Simplified Revision Procedure, SRP (för att godkänna avtalet som skapade eurozonens ”bailout fund”). ORP regleras i artikel 48 (2) i fördraget om Europeiska unionen, medan SRP regleras i artikel 48 (6).

En av de fördragsändringar som diskuteras, och som Sverige har anledning att se positivt på, handlar om att uttryckligen slå fast i fördraget om Europeiska unionen att EU är en union som inrymmer, och även framöver kan inrymma, flera valutor. Det är osannolikt att Storbritannien och en del andra medlemsländer någonsin kommer att införa euron som valuta. Att då frångå utgångspunkten att det långsiktiga målet är att euron ska användas som valuta i alla medlemsländer framstår som rimligt.

Andra förslag som förts fram av tankesmedjan Open Europe, som står nära den brittiska regeringen, gäller förändringar i röstningsreglerna, till exempel införandet av en ”nödbroms” som skulle göra det möjligt för en medlemsstat eller en grupp av medlemsstater att upphäva majoritetsbeslutsprocessen om ett förslag, enligt dessa länder, påverkar icke-euroländers rättigheter. Ett annat alternativ är att utvidga den princip om dubbel majoritet (något förenklat: stöd av en kvalificerad majoritet av rösterna och fler än hälften av medlemsstaterna), som nu används vid vissa beslut i den europeiska bankmyndigheten (EBA), till andra politikområden. (Eventuellt kan förslag

av detta slag genomförs utan fördragsändring. I stället skulle man kunna tänka sig att arbeta in dem i det avtal som anger reglerna för beslut med kvalificerad majoritet i ministerrådet.) Den här typen av förslag behöver analyseras noga innan det går att ta slutlig ställning, men Sverige har utifrån nationella intressen ingen anledning att utesluta dem på förhand.

6.3 ”Allt fastare sammanslutning”

En fråga som fått relativt stort utrymme i den brittiska debatten, trots att den i huvudsak är av symboliskt slag, är formuleringen ”Detta fördrag markerar en ny fas i processen för att skapa en allt fastare sammanslutning mellan de europeiska folken...” i fördraget om Europeiska unionen, artikel 1, stycke 2. Att slå fast att EU-samarbetet alltid syftar till mer samarbete, ”allt fastare sammanslutning” (”ever closer union” på engelska), upplevs som felaktigt och provocerande.

Att ändra denna formulering kräver självklart en fördragsändring, och det kan således inte göras i det korta perspektivet, men om frågan aktualiseras i en fördragsförhandling har Sverige ingen anledning att motsätta sig ett brittiskt önskemål om att formuleringen ska förändras eller utmönstras. Såväl politiska realiteter som en objektiv beskrivning av verkligheten leder snarare till slutsatsen att formuleringen inte längre på ett korrekt sätt sammanfattar EU-samarbetets utveckling.

På vissa områden, till exempel när det gäller migrationspolitik, behövs ett närmare samarbete inom EU:s ram. På andra områden finns det skäl att hävda att EU bör dra sig tillbaka och lämna större utrymme åt medlemsstaterna. Nederländerna har gjort en lista på områden som man anser att EU bör ägna mindre uppmärksamhet åt. Utan att ta ställning till varje punkt på den listan kan man konstatera att det är en diskussion som i någon utsträckning förts även i Sverige.

Man kan också notera att alla medlemsstater inte rör sig i samma riktning i samma hastighet. Olika samarbetsformer inom EU är något vi antagligen kommer att se mer av i framtiden. Det har inget egenvärde att andra länder fördjupar sitt samarbete på områden som Sverige anser fortsatt bör skötas av de enskilda medlemsstaterna. Om vissa länder ändå vill samverka på sådana områden är ”ett Europa i flera hastigheter” det näst bästa alternativet. Det är viktigt att ambitionen hos flertalet medlemsländer fortsatt är att delta i så många samarbetsområden som möjligt, men det förutsätter

samtidigt att det finns brett stöd för att samarbetsområdena verkligen är lämpliga för hantering på EU-nivå.

6.4 Nationella parlaments roll i EU-samarbetet

Genom Lissabonfördragets bestämmelser om ”gula kort” fick nationella parlament en tydligare och mer formaliserad roll i EU-samarbetet än tidigare. Parlamenten ska granska förslag till lagstiftningsakter från kommissionen och bedöma om de är förenliga med subsidiaritetsprincipen. Det handlar alltså inte om en sakpolitisk värdering av förslagen, utan om en formell prövning i relation till subsidiaritetsprincipen. Om ett visst antal nationella parlament anser att ett förslag strider mot subsidiaritetsprincipen måste kommissionen ompröva förslaget, men behöver inte skrota detsamma. Sveriges riksdag är det parlament som använt denna möjlighet flitigast och mest systematiskt. Härutöver ägnar sig kommissionen sedan några år åt en ”fördjupad politisk dialog” med de nationella parlamenten. Det innebär att parlamenten på olika sätt framför synpunkter till kommissionen i politiska sakfrågor. Sveriges riksdag deltar inte i denna dialog, eftersom den svenska ståndpunkten är att det ur konstitutionell synvinkel är regeringen, inte riksdagen, som företräder Sverige i EU-samarbetet. Riksdagens inflytande på regeringens EU-ståndpunkter säkerställs genom bestämmelserna om samråd med EU-nämnden.

Vidare har det under det senaste året tagits initiativ för att införa en ”grönt kort-procedur”. Tanken från bland annat brittiska House of Lords, som väckt frågan, är att nationella parlament ska kunna föra fram förslag till kommissionen om att kommissionen bör ta initiativ inom ett visst område. Om ett visst antal parlament enas om förslaget bör kommissionen pröva förslaget och återkomma med besked om vad man ämnar göra. Tanken är att ”gröna kort” kan införas utan fördragsreglering genom att parlamenten sinsemellan kommer överens om riktlinjer för proceduren. Det innebär att förfarandet blir informellt och helt oförbindande för kommissionen. Frågan har diskuterats inom Cosac, samarbetsorganet för de nationella parlamentens EU-utskott eller motsvarande, och ett antal medlemsländer har ställt sig positiva. Sverige har ännu inte tagit ställning, men också här lägger våra konstitutionella utgångspunkter om rollfördelningen mellan regeringen och riksdagen hinder i vägen.

I den brittiska debatten har härutöver, från bland andra Open Europe, förts fram att nationella parlament borde få ett ”rött kort”. Tanken är att utveckla det ”gula kortet” så att ett visst antal nationella parlament kan tvinga kommissionen att stoppa ett förslag,

som parlamenten anser är oförenligt med subsidiaritetsprincipen. Om ”röda kort” ska vara juridiskt bindande krävs en fördragsändring. En alternativ möjlighet är att de regleras i ett interinstitutionellt avtal mellan ministerrådet, kommissionen och Europaparlamentet.

Från brittiskt håll har bland annat framförts att en utökad roll för nationella parlament i EU-arbetet är en metod för att bättre förankra EU-lagstiftning och andra ställningstaganden på EU-nivå i medlemsstaterna. Man ser de nationella parlamenten som medborgarnas företrädare i mycket högre grad än Europaparlamentet.

Ur ett svenskt perspektiv är det inte självklart hur man ska se på de nationella parlamentens roll i EU-arbetet. Att en del nationella parlament är så angelägna om att få en utökad roll på EU-nivå beror sannolikt i vart fall delvis på att man där inte har det utvecklade system för samråd mellan regeringen och riksdagen i EU-frågor som vi har i Sverige. Bristande möjligheter att påverka sin regerings EU-ståndpunkter kan leda till att parlamentariker i stället försöker etablera en direktkontakt med kommissionen och andra EU-organ. Mot den bakgrunden kan man hävda att det vore bättre att respektive medlemsstat skapade bättre forum för EU-samråd mellan regering och parlament. Å andra sidan är detta något som Sverige har små möjligheter att påverka. Däremot kan vi konstatera att det nu pågår en process som ger nationella parlament möjlighet till större inflytande. Om Sverige väljer att stå utanför denna process av konstitutionella skäl innebär detta att Sveriges röst inte hörs i dessa sammanhang, vilket kan innebära att möjligheter att påverka går Sverige förbi.

Eftersom ett utökat inflytande för nationella parlament i EU-samarbetet skulle kunna leda till ett stärkt stöd för EU i Storbritannien är det rimligt att den svenska regeringen även på detta område lyssnar noga på eventuella brittiska förslag och är redo att förhålla sig positivt till sådana förslag. Det förutsätter samtidigt att vi gör vår hemläxa i Sverige och noga analyserar hur vi ska förhålla oss till eventuella utökade påverkansmöjligheter för riksdagen. Detta analysarbete bör ske såväl i regeringen som i riksdagen. För riksdagens del bör riksdagsstyrelsen därför ta initiativ till en utredning.

6.5 En reformerad EU-budget

I Storbritannien anförs ofta att EU:s budget måste reformeras, bland annat på så sätt att utgifterna för jordbruks- och regionalpolitik minskas och satsningarna på forskning och innovation ökar. Sådana reformförslag från brittiskt håll bör den svenska regeringen

stödja. En reformering och modernisering av EU:s budget med den inriktningen ligger definitivt i linje med svenska intressen.

EU måste bli öppnare för att möta framtidens utmaningar. Men då måste EU ha en budget som investerar i framtiden och inte i det förgångna. EU:s sjuårsbudget motsvarar ungefär en procent av EU:s samlade bruttonationalinkomst. EU-budgeten uppgår per år till cirka 1 300 miljarder kronor vilket är cirka 1,5 gånger den svenska statsbudgeten. Den största delen av dessa pengar går fortsatt till jordbruks- och regionalstöd. Hur dessa pengar spenderas kan dock inte sägas motsvara de utmaningar och möjligheter Europa står inför.

Fem procent av EU:s befolkning arbetar inom jordbrukssektorn, en jordbrukssektor som endast svarar för 1,5 procent av EU:s samlade BNP. Ändå går cirka 40 procent av EU-budgeten till denna sektor.

Sammanhållningspolitiken, insatserna för att minska klyftorna mellan rikare och fattigare regioner, är viktig, men det är inte rimligt att den i dag fortsatt svarar för 35 procent av EU-budgeten. Nya medlemsländer som står inför stora och omvälvande reformeringar ska självfallet hjälpas, men bidrag och stöd ska vara av tillfällig och uppbyggande karaktär och inte pågå år efter år.

Det står klart att EU:s budget för länge sedan passerat ”bäst före-datum”. Vi anser att unionen i stället ska ha en tillväxtorienterad budget som främjar EU:s konkurrenskraft, en budget som prioriterar investeringar i forskning och utveckling, innovationer och rättsliga frågor, en budget som stärker EU som global aktör. Hög kvalitet i högre utbildning och forskning är avgörande för EU:s attraktionskraft och dess sociala och ekonomiska utveckling. Genom att satsa på världsledande forskning kan vi skapa förutsättningar för framtidens tillväxt. Globalt konkurrenskraftiga forskningscenter i EU skapar synergier och positiva effekter för unionen i sin helhet. Det är detta som skapar ekonomisk tillväxt och fler jobb i framtiden. Samtidigt tas steg i rätt riktning vad gäller att modernisera EU-budgetens struktur. I förhandlingarna om EU-budgeten för 2014–2020 lyckades Sverige och andra reforminriktade länder säkerställa att utgifterna för sammanhållningspolitiken och jordbrukspolitiken minskar med cirka sju procent respektive tio procent. Samtidigt ökar satsningarna på tillväxt, forskning och innovation med cirka 37 procent. Detta är mycket positiva förändringar.

Dessutom behöver vi säkerställa att budgeten används på ett effektivt sätt. Vi behöver bättre revision, bättre uppföljning av projekt, bättre resultatanalyser och mer öppenhet. EU-budgeten finansieras i dag främst av medlemsavgifter vilket gör att ansvaret ligger på varje regering och det blir lättare för medborgarna att utkräva ansvar. Vi är övertygade om att det är viktigt att beskattningen i ett samhälle sker så nära medborgarna som möjligt. Skatter på EU-nivå skulle försvåra för medborgarna att se kopplingen mellan deras skattebörda och det mervärde som skatten skapar för samhället. Dessutom skulle skattetrycket med en EU-skatt sannolikt öka för medborgarna.

6.6 Färre och enklare regler

Alltför många associerar Bryssel med byråkrati. Sverige ska driva på för att minska regelbördan. Det handlar inte bara om att förenkla regler utan också om att kunna slopa dem helt och hållet på de områden där reglerna inte har tillämpats på länge eller där det inte finns ett tydligt mervärde. Också på detta område har Storbritannien och Sverige gemensamma intressen. Den svenska regeringen bör i princip se positivt på brittiska förslag om färre och enklare regler på olika områden, liksom på initiativ som har diskuterats och som skulle innebära att EU:s lagstiftningsprocess på ett bättre sätt skulle ta hänsyn till vilken påverkan ett nytt lagförslag har på exempelvis företagsklimatet och den ekonomiska tillväxten.

Den nya kommissionen, under ledning av Jean-Claude Juncker, har som ambition att lägga betydligt färre lagförslag än den tidigare kommissionen och samtidigt arbeta med förenkling av tidigare beslutade regler. Syftet är att fokusera kommissionens och EU:s resurser på de områden som är verkligen viktiga. Det är en bra inriktning, som vi välkomnar.

I dag måste kommissionen ange med stöd av vilken rättslig grund som den föreslår ny EU-lagstiftning. På liknande sätt borde det införas en ”budgetgrund”. Innebörden är ett tydligt krav på att motivera nya utgifter, så att det framgår inte bara hur mycket en åtgärd kostar utan också varför man tar medborgarnas pengar i anspråk. Det skulle ge bättre ansvarstagande för budgetmedel i EU:s institutioner.

Den här genomgången av ett antal framtidsfrågor med koppling till det europeiska samarbetet visar att det ligger i Sveriges intresse att underlätta för ett fortsatt brittiskt EU-medlemskap, eftersom vi har många gemensamma utgångspunkter. Härutöver är det

tydligt att ett antal viktiga förändringar av EU-samarbetet ligger i Sveriges intresse helt oavsett vad som sker i Storbritannien.

Karin Enström (M)

Andreas Norlén (M)

Sofia Arkelsten (M)

Margareta Cederfelt (M)

Göran Pettersson (M)

Sotiris Delis (M)

Tobias Billström (M)

Ulrika Karlsson i Uppsala (M)

Hans Wallmark (M)

Anti Avsan (M)

Olof Lavesson (M)

Annicka Engblom (M)

Maria Abrahamsson (M)

Patrick Reslow (M)

Lisbeth Sundén Andersson (M)

Marta Obminska (M)